

Leerplan Orthodoxe Godsdienst Secundair Onderwijs – 5e jaar ASO

Versie 11 juni 2013

Historische benadering: 3 à 4 lessen

Leerplaninhouden

Leerplandoelstellingen

Herhaling-opfrissing 1ASO-2ASO-3ASO:

- De leerkracht bepaalt vrij hoe uitgebreid deze herhaling is, afhankelijk van de kennis en het niveau van de leerling(en).
- Korte schets van de vervreemding tussen Oost en West (zie leerplan 4ASO).

Basisdoelen:

- De lln kunnen de gebeurtenissen die gezien werden in 1, 2, 3 en 4 ASO in grote lijnen weergeven.
- De lln kunnen de periode situeren in de tijd, kunnen een tijdsband met eigen woorden uitleggen.
- De lln kunnen de godsdienstige periodes/gebeurtenissen situeren in een breder historisch kader (politiek, sociaal-economisch).

De geschiedenis van de Russische Kerk:

- Vanaf 1448 autocefalie.
- Van 1589 patriarchaat tot eind 19e eeuw.

Tip :

*Geschiedenis van de Orthodoxe Kerk (deel: De Kerk van Rusland) cursus van Patrick Stangé.
Geschiedenis van Rusland, Welter Gustav
Cultuurhistorische atlas van Rusland en de Slavische wereld*

Basisdoelen:

- De lln kunnen de mijlpalen aanduiden op een tijdsband en een kaart.
- De lln kunnen de doorstroming van het Byzantijnse naar het Slavische universum aanduiden.
- De lln kunnen de historische context schetsen in verband met 'Moskou, het derde Rome' (theorie en realiteit).
- De lln kunnen de hervormingspolitiek van Peter de Grote en de invloed op de Russisch Orthodoxe Kerk weergeven.
- De lln kunnen bondig het begrip 'Raskol' verwoorden.

<p>De 19e eeuw en het nationaal reveil:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Na de Franse Revolutie (na 1789). Geschiedenis van het 19de E in het Westen. Nationale en liberale revoluties: op zoek naar nationale identiteit (bijv. België tussen 1815 en 1831 en de verdere 19de eeuw). ➤ De 19e E in Rusland, Occidentalisten en Slavofielen. ➤ De 19e E in andere landen van de Balkan. <p>Het nationaal reveil is een Europees verschijnsel. De leerkracht maakt op een verantwoorde wijze een keuze. <i>Tip: cursus Patrick Stangé (synology).</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien het verband tussen nationaal reveil en etnofyletisme. ➤ De lln kunnen het begrip etnofyletisme uitleggen. ➤ De lln kunnen bondig het nationaal reveil samenvatten in het Westen, in Rusland, in Griekenland en in de andere Balkan landen alsook in het land van herkomst (verantwoorde keuze van de leerkracht). ➤ De lln ontdekken de natuur van de Kerk: ecclesiologie. ➤ De lln begrijpen dat de Kerk ontsnapt aan nationale identificering, en zien in dat de ontspoorde Kerk een normale reactie was. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met en verwerven inzicht in een stuk cultuurgeschiedenis van het Westen; ➤ De lln ontwikkelen een houding van begrip voor de diverse Europese maatschappelijke identiteiten. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nationaal reveil in Rusland. (Khomiakov, Dostojevski: in zijn roman “Demonen”). ➤ Nationaal reveil in: - België: 'De leeuw van Vlaanderen' van H. Conscience. - Frankrijk: 'Notre Dame de Paris' van Victor Hugo.
<p>Heiligen: 1 à 2 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	
<p>Heiligen 16e t.e.m. 19e E:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Minimum twee heiligen uit de lijst worden besproken. <p>H. Filothea van Athene (1522-1589) H. Gerasimos van Kefalonia (1506-1579) H. Dionysios van Zakynthos (1546-1622/1624) H. Ahmet (agios Achmet o Kalfas o neomartiras) (1682) H. Paissy Velitsjkovsky (1722-1794) H. Innocent of Innokenti van Alaska (1756-1837) H. Herman van Alaska (1756-1837) H. Serafim van Sarov (1759-1833) H. Nekodemos de Hagioriet (1749-1809) H. Paisios de Grote (1801-1888) H. Johannes van Kronstadt (1829-1908)</p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de heiligen situeren in tijd en ruimte. ➤ De lln kunnen in grote lijnen het leven van de besproken heiligen navertellen. ➤ De lln kunnen in grote lijnen hun bijdrage aan de Orthodoxie bespreken. ➤ De lln herkennen de terugkomende elementen bij het leven van heiligen (strijd, twijfel, vernedering, gebed, ascese, vasten, drang naar vereniging met God, ...) ➤ De lln herkennen daarin de roeping van elke christen. ➤ De lln kunnen aan de hand van voorbeelden aangeven dat het gaat om een persoonlijke levensweg en de weg naar het Leven. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat degene die werkt aan de heiligheid, werkt aan een betere wereld. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Bekende lokale heiligen (uit de 16e-19e E) die niet opgenomen zijn in de lijst kunnen ook besproken worden.
<p>Liturgische benadering: 3 lessen</p>		

Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>Het sacrament van de Eucharistie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De zin en de betekenis van de Eucharistie. ➤ De zin en de betekenis van het deelnemen aan de Heilige Communie. ➤ De zin en de betekenis van de voorbereiding tot de Eucharistie. <p><i>Tip:</i> <i>Inleiding tot de liturgische theologie, A. Schmemmann.</i> <i>De eucharistie wordt in de vroege Kerk “het breken van het brood” genoemd. De deelname aan de maaltijd is de bevestiging en de bekrachtiging van “het breken...”.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen aanduiden dat de Eucharistie het sacrament van het Koninkrijk is. ➤ De lln beseffen dat het sacrament van de Eucharistie de komende gemeenschap met het Lichaam en Bloed van Christus inhuldigt. ➤ De lln kunnen de zin en de betekenis van de H. Communie aanduiden. ➤ De lln beseffen dat de deelname aan de H. Communie het hoogtepunt is van de Goddelijke Liturgie. ➤ De lln beseffen het feestelijk en vreugdevol karakter van de eucharistie als goddelijk bruiloftsmaal waarop eenieder is uitgenodigd (zie links). ➤ De lln maken kennis met het voorbereidingsgebed van de H. Johannes Chrysostomos. ➤ De lln maken kennis met de dankgebeden na de H. Communie. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln beseffen de symbolische waarde van communiceren en delen als existentieel principe voor samenleving. 	
<p>De Grote Vasten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De liturgie van de voorafgewijde Gaven. ➤ De boetecanon van de H. Andreas van Kreta. <p><i>Tip:</i> <i>De Grote Vasten - A. Schmemmann</i> <i>Arvo Pärt (pokajanije, boetecanon)</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kennen de zin en de betekenis van de voorafgewijde Gaven. ➤ De lln kunnen het begrip 'voorafgewijd' uitleggen. ➤ De lln hebben inzicht in het verloop van de dienst (vespers gevolgd door uitdeling van de H. Communie). ➤ De lln beseffen dat de H. Communie het ware voedsel is bij onze geestelijke inspanning (bron en steunende kracht). ➤ De lln maken kennis met de boetecanon van de H. Andreas van Kreta: de auteur en enkele uittreksels. 	
<p>Pasen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pasen belichten vanuit Lazaruszaterdag tot Thomaszondag (Antipascha: sluiting van de 8 dagen). Pasen wordt van de 1^e tot de 8^e dag gevierd: de lineaire tijd krijgt een eeuwig moment; actualiseert het Paasfeest als zijnde 1 dag. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de verhalen verwoorden. ➤ De lln kunnen een verband leggen tussen al deze verhalen (beproeving van het geloof: twijfel en zekerheid; de menselijke zwakheid. Bij Lazarus: hij is dood, waarom komt Jezus nog? Thomas twijfelt nog, wil zintuiglijke zekerheid). 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zondag: 8^e dag, 1^e dag van de week, dag van de Opstanding. (doopvont: 8-hoekig, doopkapellen: 8-hoekig (Athos, Ravenna); doop: geboren worden voor de eeuwigheid).

Bijbelse benadering: 2 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>Een Orthodoxe lectuur van de Bijbel:</p> <p>➤ Hoe lees ik de Bijbel? (Hoe heeft de Kerk dit conciliair geïnterpreteerd?)</p> <p><i>'Elk schriftwoord is door God geïnspireerd' (2 Timotheus 3,16)</i> <i>De Bijbel is door God geïnspireerd, is Gods Woord en dient daarom gelezen te worden in gehoorzaamheid.</i> <i>Er is luisterbereidheid, ontvankelijkheid nodig.</i></p> <p><i>De Ethiopiër antwoordt Paulus: 'hoe kan ik dit verstaan als niemand mij uitleg geeft?' (Hand.8, 30-31).</i> <i>Wij hebben begeleiding nodig om de Bijbel te lezen, de Kerk geeft ons die (in de liturgie, door de kerkvaders).</i></p> <p><i>Tip:</i> <i>Evdokimov, Staniloae</i> <i>De kracht van het woord door aarts priester John Breck (The Power of the Word: In the Worshipping Church. Crestwood: St Vladimir's Seminary Press, 1997).</i> <i>Het Orthodox geloof, Thomas Hopko</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <p>➤ De lln zien in dat de Bijbel enkel kan gelezen worden zoals de Kerk hem leest.</p> <p>➤ De lln zien in dat men enkel in de levende Traditie van de Kerk en onder inspiratie van de Heilige Geest de Bijbel op een correcte wijze kan interpreteren.</p> <p>➤ De lln maken kennis met een verhaal uit het Nieuwe Testament en de overeenkomstige voorafbeelding uit het Oude Testament.</p> <p>➤ De leerlingen proberen het verhaal te actualiseren naar de maatschappelijke context.</p> <p>➤ De leerlingen zien in dat de kerkvaders steeds in dialoog waren met hun omgevende wereld.</p> <p>Bijvoorbeeld: Kerkelijk Nieuwjaar 1 september: evangelie Lucas 4, 16-22 en profeet Jesaja 61, 1-9. Geboorte van de Heer: evangelie Mattheüs 2, 1-12 en profeet Michea 4, 6-7. Verkondiging van Gabriël aan Maria: evangelie Lucas 1, 24-38 en boek Exodus 3, 1-8. De rijke en de arme Lazarus: Lucas 16, 19-31 en Deut. 5, 7-11. De opstanding van het dochttertje van Jairus: evangelie Lucas 8, 41-56 en Jeremias: 17, 14-18; De vermenigvuldiging der broden: evangelie Mattheüs 14, 13-21 en het tweede/vierde* boek Koningen 4, 42-44.</p> <p>*Afhankelijk van de <u>uitgave</u> vindt men:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Ofwel het eerste en tweede Boek Samuel, gevolgd door het eerste en tweede Boek Koningen; •Ofwel het eerste, tweede, derde en vierde Boek Koningen, waarbij I en II Samuel I en II Koningen is. 	<p>Uitbreiding:</p> <p>➤ Mariale cyclus.</p>

<p>De bergrede:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De bergrede is de geest van het Nieuwe Testament, van het Nieuwe Verbond, het wezen van het christendom: vergevingsgezindheid en barmhartigheid. ➤ De vervulling van de wet en de profeten (Paulus). 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de bergrede situeren in de liturgie. ➤ De lln kennen een synoniem voor de bergrede. ➤ De lln kennen de bijbelse referenties van de bergrede. ➤ De lln begrijpen dat de bergrede de geest van het christelijk leven is. ➤ De lln zien in dat in Christus de barmhartigheid en liefde leiden tot heiliging. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de zaligsprekingen vertalen naar de dagelijkse realiteit en deze realiseren. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Commentaar van een kerkvader op de bergrede laten opzoeken.
<p>Dogmatisch-theologische benadering: 4 à 5 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	
<p>Het sacrament van het doopsel en de myronzalving:</p> <p><i>'Alleen wie geboren wordt uit water en geest kan het Koninkrijk binnengaan'(Joh. 3, 5).</i></p> <p>Het sacrament van de biecht:het sacrament van de liefde</p> <p><i>Heer Gij hebt gezegd: 'Ik wens niet de dood van de zondaar, maar dat deze zich bekeert om te leven' en 'Gij hebt ons eveneens geleerd dat de zonden meer dan zeventig maal zeven maal vergeven moeten worden' (uit de dienst van de biecht).</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln beseffen dat doop en myronzalving de oudste sacramenten van de Kerk zijn. ➤ De lln beseffen dat men christen wordt door de doop en de myronzalving. ➤ De lln zien in dat doopsel en myronzalving de inwijdingssacramenten zijn die toegang verlenen tot het sacrament van de Eucharistie en de deelname aan de H. Communie. ➤ De lln kunnen de natuur van het sacrament van berouw verwoorden. ➤ De lln maken kennis met het proces van berouw, ommekeer/inkeer, terugkeer, opgang, licht – het begrip 'metanoia' in het Grieks of 'pokajanije' in het Russisch. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln begrijpen dat liefde leidt tot vergeving en omgekeerd. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Het begrip 'penthos' en 'repentance' 'repentir' (aanvoelen van een tekort). ➤ De tranen van het berouw zijn de hernieuwing van het doopsel. ➤ 'Een goede vader is diegene die de zwakheden van zijn kind een gans leven helpt dragen'. ➤ 'Wij veroordelen niet de zondaar, maar de zonde in de zondaar'. ➤ 'Alle zonden worden u vergeven, enkel diegene waarover gij geen berouw hebt'.

<p>De natuur van de Kerk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Kerk: het Lichaam van Christus. ➤ De Kerk als instelling (autonoom-autocefaal) en haar plaats in de samenleving: liturgisch en sociaal. ➤ De ascetische en de historische Kerk. (Fedotov) <p><i>Tip:</i> <i>Khomiakov, N. Afanasiev, Zizioulas</i> <i>L'Église, corps du Christ, I, Nature et structure</i> <i>L'Église, corps du Christ, II, Les relations entre les Églises</i> <i>Jean-Claude Larchet.</i> <i>Voor het leven van de wereld (cursus OTI) - A. Schmemmann.</i> <i>The eucharist communion and the world - Zizioulas</i> <i>Le mystère de la foi. Introduction à la théologie dogmatique orthodoxe - Hilarion Alfeyev</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de Kerk situeren als Lichaam van Christus. ➤ De lln kunnen de kerk als instituut bespreken. ➤ De lln getuigen over hun ervaring met de Kerk. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln beseffen dat de orthodoxe kerk de mensen helpt en leert om zich te integreren in de cultuur van elk land. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kerk, cultuur en samenleving.
<p>Mysterie en dimensie van de Persoon:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Inleiding tot een orthodoxe antropologie (De geboden van God en de vrijheid van de mens, Archimandriet Symeon – St. John the Baptist). <p><i>'De mens is geschapen naar het beeld voor de gelijkenis met God' (uit het boek Genesis).</i> <i>'We offeren het uwe genomen uit het uwe namens alles en voor allen' (uit de goddelijke liturgie).</i></p> <p><i>Tip: De weg van Christus, Kallistos Ware.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln beseffen dat de mens een belangrijke roeping heeft gekregen in de schepping: God zoeken en kennen. ➤ De lln kunnen de belangrijkste elementen aanduiden van de mens geschapen naar het beeld voor de gelijkenis met God. ➤ De lln verwoorden hun ervaring met mislukking, val, zonde. ➤ De lln maken kennis met de aard en de gevolgen van de val van de mensheid. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln komen tot het inzicht medewerker te zijn aan de voltooiing van de schepping. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De begrippen 'goed' en 'kwaad'. ➤ Deze roeping van de christen bepaalt onze houding naar het milieu. ➤ Eucharistische cosmologie.
<p>Kunstgeschiedenis: 2 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	

<p>De evolutie van de iconenwand (Grieks: iconostasis):</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Vroeg Byzantijns, de invloed van Nicea II, de levensgrote Russische iconenwanden. <p>Iconen en hun iconografische canon:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De kenmerken van een juist geschilderde icoon. <p><i>Tip: Naar de eenheid - Oespensky</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de eenheid van de artistieke uitdrukking van de kerkelijke kunst duiden in tijd en ruimte. ➤ De lln herkennen de verschillende vormen van de iconenwand. ➤ De lln kunnen de iconenwand lezen. ➤ De lln kunnen juist geschilderde iconen onderscheiden van andere. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De invloed van de non-figuratieve kunst van bijvoorbeeld Islam.
<p>Maatschappelijke onderwerpen: 4 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	
<p>Actuele thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Aansluiten bij de actualiteit telkens zich de noodzaak voordoet (bijv. week van ...) ➤ Via evangelie en epistellezingen; via tekst. ➤ Aansluiten bij het thema; bij de leefwereld van de jongeren; bij situaties in de media, de wereld. ➤ Als de gelegenheid zich biedt, de levensbeschouwing van de anderen verkennen. ➤ Vervolgde christenen en vervolging omwille van een overtuiging 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de orthodoxe visie op de gegeven thema's verwoorden. ➤ De lln worden gevoelig voor wat in hen en rondom hen, dichtbij of veraf gebeurt. ➤ De lln leren respectvol omgaan met de levensbeschouwing van anderen. ➤ De lln krijgen inzicht in diverse processen, tendensen en verschijnselen van zijn of van een andere samenleving. ➤ De lln leren eerst te observeren, te situeren in de maatschappelijke context om vandaar uit het verschijnsel te begrijpen en pas dan te beoordelen vanuit zijn eigen levensbeschouwing. 	

<p>Oecumene:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Oecumene voor en na 1054. ➤ Oecumene op vandaag. <ul style="list-style-type: none"> -Oecumene sinds de Russische migratie begin 20ste eeuw; -Opheffing van de wederzijdse excommunicatie tussen Rooms-Katholieke Kerk en Orthodoxe Kerk in 1965; -Oecumene binnen de Orthodoxe Kerk: etnofyletisme en zijn veroordeling, Traditie, gebuiken en traditionalisme, liturgie en ritualisme, zondag van de Orthodoxie. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kennen het begrip 'oecumene'. ➤ De lln kunnen de verschillende betekenissen van het woord 'oecumene' omschrijven. ➤ De lln zien in dat de oecumene een opdracht is naar het gebod van de Heer 'De Vader en Ik zijn één' (Joh.) ➤ De lln kunnen de oecumene situeren in het licht van de Drie-Eenheid (symbool van eenheid in verscheidenheid). ➤ De lln kunnen het begrip etnofyletisme uitleggen. ➤ De lln kunnen de kenmerken van het etnofyletisme aanduiden. ➤ De lln zien in dat etnofyletisme een theologische vervreemding is van de natuur van de Kerk, het lichaam van Christus. ➤ De lln begrijpen dat etnofyletisme veroordeeld werd en wordt door de Kerk. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln ontwikkelen een ruimere blik op andere christenen en levensbeschouwingen. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Oecumene sinds de Heilige Alliantie van 1815.
<p>Multiculturele diversiteit en samenleving:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Openstaan voor de andere, vragen stellen. ➤ Leren omgaan met de normen en de waarden van de samenleving in een geest van respect voor de andere. ➤ Zie het dossier interlevensbeschouwelijke competenties als addendum bij dit leerplan. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen uitleggen wat multiculturele diversiteit is. ➤ De lln kunnen multiculturele diversiteit aantonen in de samenleving. ➤ De lln leren omgaan met diversiteit. 	
<p>Ethiek en moraal: 4 à 5 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	

<p>Ethiek en moraal in de Orthodoxe Kerk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De bron van de christelijke moraal is de openbaring van onze Heer Jezus Christus. ➤ De bron van de sociale dimensie ligt in de deelname aan de eucharistie. ➤ Het maatschappelijk leven is een uitbreiding van de gemeenschap met de Drie-Eenheid. <p>Eerbied voor het lichaam:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Lichaam en seksualiteit ➤ Anorexia, boulimie, ➤ Bio-ethiek: abortus, euthanasie, orgaandonatie, genetische manipulatie, draagmoederschap, embryowet, <p>Vormen van verslaving:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Roken, alcohol, drugs, computerspelletjes, <p><i>Tip: "Ceci est mon corps" Jean-Claude Larchet.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met de orthodoxe visie in verband met ethiek en moraal. ➤ De lln zien in dat deze visie een uitloper is van de heilseconomie (het plan van God): het herstel en de redding van elke mens. ➤ De lln verwerven inzicht met de goddelijke roeping van de mens: tempel worden van het Woord en de Geest van God. ➤ De lln kunnen de waarde van het leven als schepping van God omschrijven. ➤ De lln maken kennis met de inwerking van de slechte krachten en energieën in en buiten de mens. ➤ De lln maken kennis met de middelen tot bevrijding. ➤ De lln ontdekken de vreugde van de bevrijding als proces van vallen en opstaan, van dood en opstanding. ➤ De lln maken kennis met de verhouding 'godsdienst en wetenschap'. ➤ De lln zien in dat de wetenschap mensen helpt en geneest. ➤ De lln verwoorden de grenzen van de wetenschappelijke mogelijkheden voor de christen. ➤ De lln kunnen een kerkelijke/persoonlijke attitude bepalen rond euthanasie, draagmoederschap, abortus 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De symboliek van het Levenschenkend Kruis.
---	--	---